

Kvalitets- och utvecklingsprojektet
Hanken 2001

Delstudie inom Hanken 2001

Inlärningsstrategier och studiemotivation i de allmänna studierna vid Svenska handelshögskolan

Svenska handelshögskolan
Hanken 2001
november 1997
ped.stud. Joanna Jonsson

1. INLEDNING	3
1.1 HÖGSKOLESTUDIER SOM FORSKNINGSOBJEKT	3
1.2 SYFTE OCH AVGRÄNSNING	4
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	4
2. TEORETISK REFERENS RAM	4
2.1 BEGREPPET MOTIVATION	4
2.1.1 MASLOWS MOTIVATIONSTEORI	6
2.1.2 BANDURAS SJÄLVEFFEKTIVITETSTEORI	8
2.1.3 PINTRICH & MCKEACHIES MOTIVATIONS MODELL	8
2.2 BEGREPPET INLÄRNING	10
2.2.1 INLÄRNINGSINRIKTNINGAR	10
2.2.2 INLÄRNINGSSTRATEGIER	10
2.2.3 INLÄRNINGSSTILAR	11
3. METODER	12
3.1 INSTRUMENT	12
3.2 SAMPEL	13
3.3 ANALYSMETOD	13
4. FORSKNINGSRISULTAT	14
4.1 BAKGRUNDSFAKTORER	14
4.2 DE ALLMÄNNA STUDIERNÄ	15
4.3 STUDIEMOTIVATION	16
4.4 INLÄRNINGSSTRATEGIER OCH STUDIEVANOR	22
4.5 HANKEN SOM STUDIEMILJÖ	24
5. SAMMÄNFÄTTNING	27
6. DISKUSSION OCH SLUTSÄTSE	29
PÅ VILKET SÄTT KUNDE MÄN YTTERRIGARE FÖRBÄTTRÄ DE ALLMÄNNA STUDIERNÄ ?	32

LITTERÄTUR

BILÄGÄ: frågeförmuläret

1. INLEDNING

1.1 Högskolestudier som forskningsobjekt

Man kan säga att utbildning ur ett samhällsekonomiskt och ur ett individperspektiv är en investering. Därför är det viktigt att ta reda på vad som inverkar på att högskolestudierna framskrider i långsammare eller snabbare takt. Rekryteringen av studerande spelar en viktig roll i det här sammanhanget. Om man rekryterar motiverade studerande med förutsättningar för framgångsrika högskolestudier, så torde sannolikheten för att studierna framskrider i avsedd takt öka.

Det handlar om att välja rätt, både ur producentens och konsumentens synvinkel. "Producenten", dvs. högskolan bör välja rätt "kunder" (studerande) och kunden bör välja rätt producent. Säkerheten eller ovissheten om ens studieplats är den rätta inverkar på studiemotivationen och således indirekt på studieprestationerna. Vilka faktorer påverkar den studerandes val av studieplats? Väljer man studieinriktning enligt sitt eget intresseområde? Hur stort inflytande har kamraterna och den ungas närmiljö i valsituationen? Känslan av att ens förväntningar på studierna uppfylls och att man valt rätt studieplats inverkar på motivationen.

Varför behövs forskning om studiemotivation och inlärningsstrategier? Att skapa motivation och framför allt upprätthålla den är en förutsättning för inläring.

I resultatavtalet mellan Hanken och undervisningsministeriet för åren 1997-2000 konstateras att en helhetsutvärdering av högskolans verksamhet genomförs. Enligt statsrådets plan för utveckling av undervisningen och av forskningen vid högskolorna för åren 1996-2000, skall samtliga finländska högskolor och universitet före utgången av år 2000 utvärdera sin verksamhet. Helhetsutvärderingen, som genomförs år 1997 utgör det första skedet av högskolans kvalitets- och utvecklingsprojekt Hanken 2001. I helhetsutvärderingen ingår ett antal delstudier. Syftet med delstudierna är att öka Hankens självkännedom och förbättra högskolans lyhörddhet beträffande förändringar inom högskole- och universitetsutbildning och inom samhälls- och näringslivet. Denna studie om inlärningsstrategier och studiemotivation är en delstudie inom Hanken 2001.

Avsikten med Hanken 2001 är att förbättra kvaliteten på utbildningen och forskningen och att ändamålsenligt tillvarata högskolans potential och resurser. Avsikten är också att skapa förutsättningar för en systematisk och långsiktig utvärdering av forskningen och undervisningen.

1.2 Syfte och avgränsning

Syftet med denna undersökning är att undersöka tredje årets ekonomi-studerandes inlärningsstrategier och studiemotivation under de allmänna studierna vid Hanken. Syftet är ytterligare att undersöka vilka faktorer som inverkar på studiemotivationen under de allmänna studierna, samt att klarlägga olika inlärningsstrategier och inlärningsinriktningar, som studerande tillämpar. Undersökningen avgränsas till tredje årets studerande, eftersom de torde ha avslutat sina allmänna studier och således kan reflektera över dem som helhet.

1.3 Problemformulering

Huvudproblemen i delstudien om inlärningsstrategier och studiemotivation är:

Hur upplevs de allmänna studierna av de studerande, det vill säga:

- 1) Vad upplever tredje årets studerande vid Svenska handelshögskolan som motiverande i de allmänna studierna ?
- 2) Vilka faktorer påverkar studiemotivationen i de allmänna studierna ?

Som delproblem i undersökningen utforskas om det existerar ett samband mellan motivation och diverse bakgrundsvariabler (t.ex. ålder, kön, huvudämne och arbetserfarenhet), samt om det finns skillnader mellan män och kvinnor beträffande inlärningsstrategier.

De allmänna studierna består av studieperioder på grundstudienivå från de olika realämnena som undervisas vid Svenska handelshögskolan. De allmänna studierna (totalt 40 studieveckor) består av följande studieperioder: informationsbehandling (3sv), ekonomisk matematik och statistik (3sv), ekonomisk teori (5sv), finansiering och investering (5sv), ekonomisk politologi (3sv), marknadsföringens grunder (5sv), redovisningens grunder (5sv), affärsjuridik (3sv), företagsorganisation (5sv) och introduktion till företagsgeografi (3sv).

2. TEORETISK REFERENSRAM

2.1 Begreppet motivation

Begreppet motivation kommer från latinets "movere", som betyder att röra sig. Ordet härstammar från ordstammen 'motiv'. Peltonen (1987,22) definierar

motivation som: "individens tillstånd, som bestämmer med vilken aktivitet människan verkar och hur hennes intresse riktar sig."

Atkinson (1964,274), definierar motivation som "alla de samtidiga faktorer som skapar och inriktar ett beteende och påverkar styrkan och uthålligheten i prestationen."

Enligt Ball är motivation: "processer som riktar och upprätthåller beteendet". (Ball 1977,2)

Med studiemotivation avses enligt Nyberg (1990, 55) "studerandes vilja eller lust att arbeta för de mål de uppställt för sina studier".

I den här undersökningen definieras begreppet motivation på följande sätt: "Motivation är ett tillfredsställt eller otillfredsställt tillstånd, där interna och externa drivkrafter påverkar individens val och handlingar".

Motivation - en försummad faktor

Man vet att motivation är viktigt för inläringen, men få förstår vad det är och hur man i inlärningsprocessen kan använda motivation systematiskt. Det är ett faktum att hur bra undervisningen än är, så är både lärarnas och de studerandes motivation avgörande för de studerandes inläring. Om motivationen är låg är också inläringen låg. En orsak till att motivation har uppmärksamats väldigt lite i pedagogisk litteratur, beror enligt Spitzer (1996, 45) på att motivation är ett inre tillstånd, som inte direkt kan observeras.

All aktivitet har två aspekter, uppgiften och kontexten. Uppgiften är den grundläggande aktiviteten och kontexten är allt det andra. En uppgift som är tråkig och omotiverande kan bli intressantare om sammanhanget är motiverande. Enligt Spitzer finns det ett antal motivatorer som utlöser positiv energi hos deltagarna i en inläringssituation. En viktig motivator är *aktivitet*, eftersom motivation är ett aktivt tillstånd. Människor är mest motiverade då de är engagerade. En annan viktig faktor är att ha roligt. *Humor* gör att det är roligare att lära sig. *Valfriheten* är också betydande för motivationen. Med valfrihet menas frihet att välja innehåll, metoder och material. *Den sociala interaktionen* är också viktig och kan höja motivationen t.ex. i form av gruppdiskussioner eller problemlösning i grupp. En *trygg miljö* är avgörande för motivationen. Med en trygg miljö avses ett klimat där man tolererar misstag. (Spitzer, 1996)

De flesta människor vill inte att deras kunskaper skall mätas eller testas. Att *mäta kunskaper* kan dock göras på ett motiverande sätt, exempelvis genom evaluering som strävar till förbättring eller genom självutvärdering. Inom sporten tenderar feed-back att ha en uppmuntrande effekt, medan feed-back oftast har en motsatt effekt i inläringssituationen. Om konstruktiv *feed-back* ges i samband

med inläring sker det ofta så sent att de studerande inte har en möjlighet att förbättra sin insats. Feed-back i samband med inläring kan förbättras om det görs till en kontinuerlig process, där man fokuserar på det positiva och på hur man kunde göra förbättringar i framtiden. *Utmaningar* har en förmåga att locka fram det bästa hos människor. Att sätta upp mål är ett sätt att skapa utmaningar som motiverande faktorer i inläringen. Det är viktigt att de studerande själva sätter upp mål, eftersom målen då oftast blir mer ambitiösa än om någon utomstående sätter upp målen. Därtill tenderar de studerande att engagera sig starkare i de självuppsatta målen än i mål som är formulerade av andra. Slutligen krävs det *erkännande* och uppskattning i inläringssituationen för att höja de studerandes motivation. Det är kontinuerligt erkännande som höjer motivationen. Under inlärningsprocessen är det viktigt att uppmärksamma så många positiva saker som möjligt. (Spitzer, 1996)

2.1.1 Maslows motivationsteori

Maslow utgår i sin motivationsteori från att människan är ett behovsväsen. Behoven hos människan är beroende av vad hon redan har. Följaktligen kan man ordna behoven hierarkiskt. Maslow visualiserade sina tankar i en behovspyramid. Han utgick från att om ett behov på en nivå blivit tillfredsställt, så kan det inte längre motivera beteendet. Alla människor har alla de behov som finns i pyramiden, men det är de otillfredsställda behoven som ger upphov till aktivitet, dvs. är motiverande. Människan rör sig uppåt i behovspyramiden då behoven på lägre nivå är tillfredsställda. De olika behovens styrka varierar individuellt och därför stannar människan olika länge på varje nivå innan behovet blir tillfredsställt.

Figur 1. Maslows behovspyramid (Bruzelius, L.H & Skärvad, P-H, 1995, 248)

Med fysiologiska behov avser Maslow fysiologiska drifter, t.ex. hunger eller törst. De fysiologiska behoven är de mest grundläggande. Utan att ha fått dem tillgodosedda kan man inte uppnå ett behov på högre nivå. De andra behoven upphör att existera eller blir åsidosatta om individen domineras av de fysiologiska behoven. (Maslow, 1954)

Säkerhetsbehov, som är följande nivå, innebär fysisk och psykisk säkerhet. Om de fysiologiska behoven är tillfredsställda uppstår det nya behov. Maslow anser att individen längtar efter en värld som kan förutspås, en värld som är kontrollerad. (a.a.)

Behov av kontakt eller gemenskap utgör den tredje nivån i Maslows behovspyramid och innebär behov att känna gemenskap t.ex. i en grupp och följaktligen också att vara accepterad som medlem i en grupp. Kontaktbehovet är ett behov av kärlek; alla människor har behov av att vara omtyckta och älskade av andra. Enligt Maslow strävar människan efter ömhetsrelationer till andra människor. Samtidigt söker hon sin plats i en grupp eller en gemenskap. (a.a.)

Den följande nivån är behovet av uppskattning och status, med vilket Maslow avser behovet av självrespekt och att bli uppskattad av andra. Om detta behov tillfredsställs uppstår en känsla av självsäkerhet, egenvärde, styrka samt en känsla av att behövas. Om behovet inte tillfredsställs, t.ex. om man misslyckas med en uppgift, leder det till en känsla av underlägsenhet, svaghet och hjälplöshet. (a.a.)

Den högsta behovsnivån representeras av behovet att förverkliga sig själv. Då behoven på lägre nivå uppfyllts uppkommer behovet av självförverkligande. Behovet varierar i stor utsträckning individer emellan. Sammanfattningsvis kan man säga att det här behovet innebär att individen strävar efter att utveckla den potential som han känner att han har, att bli det som man är kapabel att bli. (a.a.)

Inre och yttre motivation

Behovet av självförverkligande tangerar en kategori av motiv som brukar sammanfattas under begreppet inre motivation. Man skiljer på inre och yttre motivation. Inre motivation förekommer då individen upplever beteendet i sig som belönande. Det har att göra med arbetets innehåll och att det upplevs som t.ex. utmanande, omväxlande och att det ger en känsla av att man lyckats. Inre motivation anknyter till de övre behoven i Maslows behovspyramid, behov av självförverkligande och behov av uppskattning. Yttre motivation är förknippat med yttre determinanter, t.ex. i omgivningen. Yttre motivation skapas i och med de belöningar som omgivningen ger för en prestation eller ett önskat beteende, t.ex. lön eller erkännande. Yttre motivation är förknippat med de lägre nivåerna i Maslows behovspyramid, kontaktbehovet och säkerhetsbehovet. (Ruohotie, 1982)

Utgående från den olika innebörden av inre respektive yttre motivation kan man ändå inte betrakta dem som två helt skilda aspekter. Tvärtom kompletterar de varandra och de förekommer ofta samtidigt. Det är möjligt att vissa motiv är mer dominerande än andra. (Ruohotie, 1982)

2.1.2 Banduras själveffektivitetsteori

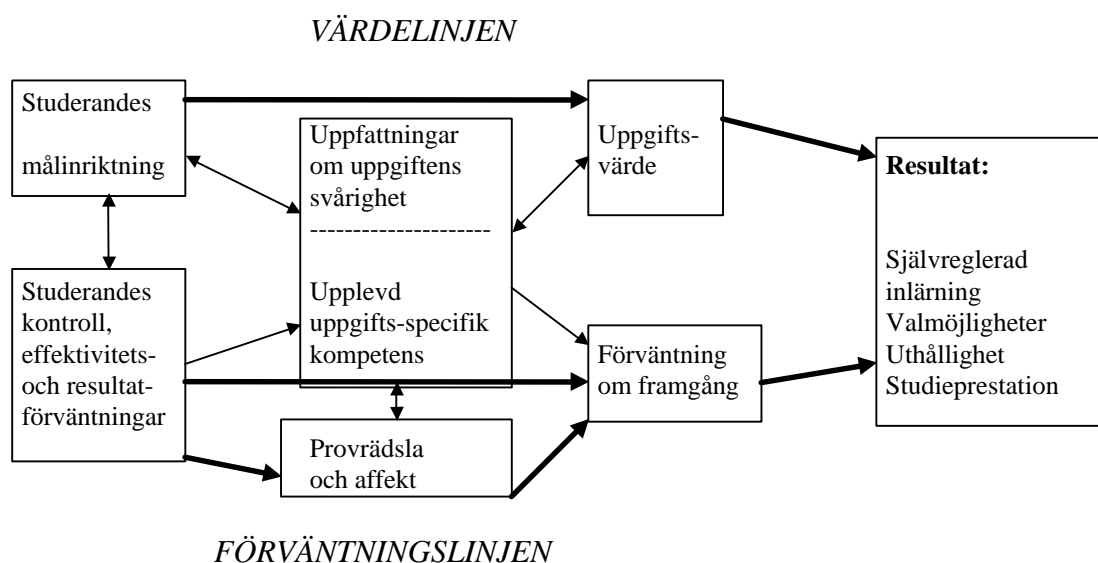
Själv-effektivitetsteorin har utvecklats av Albert Bandura och är en del av hans socialt-kognitiva teori. Enligt den socialt-kognitiva teorin är den studerandes motivation beroende av tre komponenter: miljön, personen och beteendet. Dessa tre komponenter interagerar med varandra och påverkar den studerandes motivation.

Själv-effektivitetsteorin antar att mänskligt beteende motiveras av uppfattningar och förväntningar om personlig kompetens eller effektivitet. Med själv-effektivitet avses individens självupplevda kompetens för en viss uppgift eller individens förväntan att uppnå värdefulla resultat genom egna ansträngningar. Själv-effektivitet avgör hur mycket en person anstränger sig och hur länge han håller ut trots hinder. Detta är alltså en egenskap som kan ha stor vikt för prestationen och studerandes ansträngningar att förbättra sin egen prestation.

Enligt Bandura kan man skilja mellan två olika slag av förväntningar: 1) förväntningar på den egna förmågan i form av en bedömning om man med framgång kan prestera resultat och 2) förväntningar på resultat, i form av en bedömning av vilka resultat eller konsekvenser prestationerna medför. Dessa två typer av förväntningar skiljes åt därför att en person kan vara övertygad om att ett visst beteende leder till ett önskvärt resultat, men kanske tvivlar på sin egen förmåga att utföra beteendet. Hög självupplevd effektivitet kan inte ensam ge upphov till önskvärda prestationer om förmåga saknas. (Bandura, 1977)

2.1.3 Pintrich & McKeachie's motivationsmodell

Pintrich och McKeachie har byggt upp en modell där de eftersträvar att sammanfatta de komponenter ur attributionsteori och själv-effektivitetsteori, som är mest betydande för studiemotivation och studerandes inläring.

Figur 2. Motivationens komponenter. Värdelinjen i figurens övre kant innefattar studeraendes kortsiktiga och långsiktiga mål, samt uppgiftsvärdet, dvs, nyttan, intresset och värdet i uppgiften. Förväntningslinjen som löper utefter figurens nedre kant innefattar förväntningar på kontroll och resultat, samt självupplevd kompetens och uppfattningen om uppgiftens svårighetsgrad. (Pintrich, 1988, 75)

I modellen finns två huvudlinjer, en förväntningslinje och en värdelinje. Förväntningslinjen löper utefter figurens nedre kant och omfattar studeraendes förväntningar på kontroll, effektivitet och resultat, självupplevd förmåga, provrädsla och uppfattning om uppgiftens svårighetsgrad. Den väsentligaste aspekten av denna huvudlinje är studeraendes förväntning om framgång. Modellen förutsätter att de studeraende som förväntar sig framgång i en viss uppgift, t.ex. en tentamen, kommer att engagera sig mera i uppgiften och vara mer uthållig vid motgångar och att studeraende som har låga förväntningar på framgång ger upp lättare. (Pintrich et al., 1988)

Uppgiftens värdelinje, som löper i övre kanten av figuren, inkluderar studeraendes **målinriktning** och **uppgiftsvärdet**. Uppgiftsvärdet berör tre aspekter: *uppnåendevärde*, *intressevärde* och *nyttovärde*. Uppnåendevärdet innebär studeraendes förväntan på att uppgiften skall upplevas som en utmaning. Intressevärdet innefattar studeraendes inre intresse för uppgiftens innehåll. Nyttovärdet innebär den instrumentella aspekten hos en uppgift, att studeraende anser att uppgiften är nyttig för något visst ändamål. Den andra aspekten av uppgiftsvärde-linjen är studeraendes mål, som innefattar långtidsmål, t.ex. för yrket eller livet, och korttidsmål, t.ex. för en kurs eller tentamen. Båda komponenterna antas vara viktiga prediktorer för studeraendes engagemang i sina studier. Modeller som enbart beaktar förväntningskomponenter eller värdekomponenter är inte lika kraftfulla som de modeller, som beaktar *både* förväntnings- och värdekomponenter. (a.a.)

I den här undersökningen beaktas alla andra komponenter förutom provrädsla och uppfattningar om uppgiftens svårighet.

2.2 Begreppet inläring

2.2.1 Inlärningsinriktningar

Inlärningsinriktningar har studerats av bl.a Ference Marton och de omfattar avsikter, mål och motiv studerande huvudsakligen har vid inläring. Tyngdpunkten ligger på **vad** studerande försöker lära sig. Marton skiljer på två olika inriktningar: ytinriktad och djupinriktad inläring. (Marton, 1986)

Ytinriktad inläring innebär att de studerande koncentrerar sig på själva texten, de strävar inte efter att försöka förstå innehållet. Innehållet glöms eftersom de studerande förlitar sig på att lära sig utantill. Koncentrationen fokuseras på detaljer och kunskapens betydelse utreds inte. Vid ytinriktad inläring anknyts kunskapen inte till tidigare kunskap. Ytinriktad inläring fokuserar på tentamenskraven. Vikten fästs vid detaljer och därför uppmärksammar studerande inte helheten. (a.a.)

Vid djupinriktad inläring fokuserar den studerande på textens innehåll. Avsikten är att förstå innehållet och inte att minnas det utantill. Studerande försöker skapa en mening i vad de läser och finna ett mönster i det. Tyngdpunkten ligger i att bilda sig en helhetsuppfattning om materialet. Den studerande drar slutsatser, gör jämförelser och förhåller sig kritiskt till kunskapen. Det är viktigt att relatera den nya kunskapen till tidigare kunskap och att knyta samman kunskapen med verkligheten. Djupinläring främjas av intrinsikal (inre) motivation. Intrinsikal motivation innefattar ett intresse för ämnesområdet hos den studerande, ett intresse som kan finnas redan före inläringssituationen startar, men också ett intresse som kan växa fram under inläringssituationens gång. Undervisning som stöder djupinläring skall ha klar struktur och stoffet bör upplevas som meningsfullt och nyttigt av de studerande.

Om den studerandes motivation är extrinsikal, drivs han eller hon i sina studier av yttre faktorer. Dessa kan vara belöning i form av studieveckor, lön eller socialt avancemang. Den studerande saknar eventuellt intresse för ämnet. (a.a.)

Enligt Marton kan inriktningen ändra under en inlärningsuppgift. I början av uppgiften tillämpar man kanske ytinriktning och senare försöker man knyta ihop det man lärt sig till en meningsfull och logisk helhet.

2.2.2 Inlärningsstrategier

Inlärningsstrategier är olika metoder och tillvägagångssätt, som tillämpas vid inläring. Inlärningsstrategier innebär **hur** studerande lär sig. Inlärningsinriktningar och inlärningsstrategier är nära relaterade till varandra. Man kan anta att studieprestationerna är beroende av hurdana inlärningsstrategier de studerande använder i inläringssituationen. Vissa strategier kan vara mer effektiva än andra och leda till mer bestående resultat. Endel studerande försöker mekaniskt repetera vissa fakta, medan andra medvetet inriktar sig på att förstå vad som sägs i texten. De studerande som tillämpar memorering har ett ytrinriktat förhållningssätt till uppgiften och de som tillämpar metakognition har en djupinriktad inläring. Dessa inlärningsstrategier (kognitiva skalor) ingår i ett instrument kallat MSLQ (Motivated Strategies for Learning Questionnaire), som utvecklats av Wilbert J. Mc Keachie och Paul R. Pintrich vid University of Michigan och som till vissa delar använts i den empiriska delen av föreliggande studie. Andra inlärningsstrategier är urvals-, organisations- och bearbetningsstrategier, kritiskt tänkande och självständigt tänkande. (Nyberg, 1990)

2.2.3 Inlärningsstilar

Inlärningsstil är ett "sätt att lära sig", som är typiskt för en viss person. Det är ett mönster av inriktningar och strategier som de studerande i vanliga fall tillämpar då de närmar sig, strukturerar och behandlar det de skall lära sig. Inlärningsstilen är alltså förknippad med den studerandes personlighetstyp. Enligt Marton kan man dela in inlärningsstilarna i förståelseinläring och operationsinläring. Förståelseinläring karakteriseras av holistiska strategier, där studerande använder illustrationer, anekdoter och intuition för att bygga upp en generell bild. Operationsinläring innefattar regelmässiga strategier där de studerande fokuserar på detaljer och logiska analyser. (Marton, 1986)

Enligt Leino (1990, 15) sker kunskapssökandet på tre olika sätt: genom observation, genom tänkande och genom intuition. Det som sker via intuitionen är induktivt eller empiriskt kunskapssökande och det som sker via rationellt tänkande är deduktivt eller rationellt kunskapssökande. Individer som skaffar sig kunskap via intuition använder sig av en noetisk eller metaforisk form av kunskapssökande. Tillsammans bildar dessa tre sätt stilar för hur människan skaffar sig kunskap. Med dessa stilar som grund har man utvecklat information från olika områden eller branscher och klassificerat stilarna enligt de mest använda och minst använda stilarna. Inom ekonomi har man kommit fram till att den mest använda stilen är den rationella. Den näst mest använda är den empiriska och den minst använda är den noetiska.

Inlärningsstilar definieras ofta med hjälp av inlärningsstrategier. Strategierna är mer begränsade till sin utformning och kan lättare modifieras än stilarna, som definieras som "generaliserade strategier". Vid tillämpningen av en stil ingår en viss spontanitet, medan strategin föregås av ett medvetet val. (Leino, 1990)

3. METODER

3.1 Instrument

Datamaterialet för undersökningen samlades in genom frågeformulär med öppna och slutna frågor. Frågorna behandlar fem övergripande områden: studiemotivation, inlärningsstrategier och studievanor, de allmänna studierna, högskolan som studieplats samt arbete vid sidan om studierna. De frågor som berör motivation och inlärningsstrategier är tagna ur instrumentet MSLQ (Motivated Strategies for Learning Questionnaire), som utarbetats av en forskargrupp vid universitetet i Michigan. Gruppen leds av prof. Paul Pintrich och prof. Wilbert McKeachie. Valet av frågorna motiveras med att instrumentet är erkänt och utprovat i många olika länder, bl.a. Tyskland och Schweiz. Pintrich och McKeachie gav tillstånd att översätta och för forskningsändamål bearbeta deras frågeformulär i Finland. Formuläret har i Finland använts av Rainer Nyberg, bitr. prof. i yrkesundervisningsdidaktik vid pedagogiska fakulteten i Vasa. Nyberg har modifierat frågorna, så att de lämpar sig för finländska förhållanden. Frågorna som användes i denna studie ändrades också i viss mån för att bättre passa in på högskolans förhållanden. Motivet till att man endast valde vissa delar ur instrumentet är att instrumentet inte täcker problemområdet tillfredsställande och t.ex. öppna frågor saknades helt. De öppna frågorna i formuläret har konstruerats utgående från den teoretiska referensramen. Valet av öppna frågor motiveras med att respondenten då har en möjlighet att uttrycka sig fritt och således påtvingas respondenten inte några givna termer eller uttryckssätt.

För att få fram olika slag av kategorier bland respondenterna inkluderades frågor om de studerandes bakgrund, dvs. ålder, tidigare utbildning, arbetserfarenhet, huvudämne, studieprestationer och frågor om vad som fick de studerande att välja Hanken som studieplats.

Instrumentet pilot-testades bland fyra studerande, som kommenterade formuläret och gav förslag till hur man kunde förbättra det ytterligare. Därtill granskades formuläret av tre lärare vid Svenska handelshögskolan: Minna Hiillos (överassistent vid institutionen för företagsledning och organisation), Susanna Taimitarha (lektor vid institutionen för statistik och ADB) och Tore Strandvik (bitr. professor vid institutionen för marknadsföring och företagsgeografi).

Datainsamling

Frågeformulären delades ut i samband med att de studerande anmälde sig som närvarande vid högskolan i början av september. Eftersom samtliga i målgruppen inte kunde nås på detta sätt delades frågeformulären ut vid sju föreläsningar. Ytterligare 47 frågeformulär skickades per post till de studerande som ännu inte valt huvudämne, eftersom de kunde ha varit en intressant grupp att undersöka. Av tredjeårets studerande har 51 studerande (25%) ännu inte valt (eller registrerat) sitt huvudämne. Av de formulär som skickades per post returnerades endast fem inom utsatt tid. Sammanlagt samlades 84 frågeformulär in och det betyder att svarsprocenten blev 41%.

3.2 Sampel

Samplet består av tredje årets ekonomistuderande vid Svenska handelshögskolan i Helsingfors. Studerande inskrivna 1995 valdes, eftersom de enligt studieplanen redan torde ha valt huvudämne (vårterminen 1997), borde ha avklarat de allmänna studierna och kan reflektera över dessa studier som helhet. År 1995 ändrades examenssystemet så att de allmänna studierna omfattar en bredare examensbas enligt europeisk modell. De allmänna studierna omfattar 40 studieveckor sedan 1995 jämfört med tidigare 20 studieveckor.

För att nå så många studerande som möjligt valdes de tre datainsamlingsmetoderna beskrivna ovan liksom studerande vid de föreläsningar som tredjeårets studerande förväntas delta i. Samplet representerar populationen relativt bra, eftersom de fyra största huvudämnena är representerade men också de mindre institutionerna (handelsrätt, nationalekonomi och företagsgeografi). Därutöver nåddes 8% av dem som ännu inte valt huvudämne.

3.3 Analysmetod

Datamaterialet analyserades med hjälp av programmet SPSS for Windows. Syftet med den statistiska analysen är att beskriva materialet på ett överskådligt sätt. Beskrivningen gäller enskilda variabler och samband mellan variabler. Syftet med analysen är vidare att göra det möjligt att dra slutsatser om egenskaper hos en viss grupp av individer, samt att jämföra olika grupper med varandra och ta reda på om det finns någon skillnad mellan dem (t-test). Andra statistiska analyser som används är korrelationsanalys och faktoranalys. Ett reliabilitetstest utfördes också för att ta reda på vilka variabler det lönar sig att ta med i analyserna och vilka som bör slopas. De öppna frågornas svar analyseras med hjälp av induktiv analys.

4. FORSKNINGRESULTAT

Validitet och reliabilitet

En kontroll av innehållsvaliditeten gjordes i analysens inledningskede. Ett antal utomstående personer (både lärare och studerande) har granskat frågeformuläret i förhållande till problemområdet. I frågeformuläret finns även några kontrollfrågor för att säkerställa validiteten (fråga 57 är t.ex. kontrollfråga till fråga 14).

Frågornas reliabilitet har säkerställts genom en reliabilitetstestning. De variabler med låg (under 0,1) eller negativ korrelation uteslöts ur analysen, vilket betyder att samtliga analyserade variabler är tillförlitliga. Alfa koefficienten ligger mellan 0,3268 och 0,7846 för variablerna i frågeformuläret.

4.1 Bakgrundsfaktorer

Av de studerande som besvarade frågeformuläret är 38 kvinnor (45%) och 46 män (54%). Hälften är mellan 20-22 år och majoriteten (88%) är inskrivna 1995, dvs. de är tredje årets studerande. 10 % är inskrivna 1994 och endast 2% är inskrivna tidigare än 1994. Nästan alla (91%) har varit närvaroanmälda fyra terminer. 94% har studentexamen som tidigare examen och en femtedel har en examen på institutnivå (16 har merkonomexamen och en har fysioterapeut examen). 15% av de svarande har både studentexamen och en examen på institutnivå.

De svarande enligt huvudämne:

Huvudämne	Antal som nåtts i undersökningen	Antal i verkligheten
Marknadsföring	19 (23%)	36 (18%)
Finansiering och investering	16 (19%)	42 (20%)
Redovisning	16 (19%)	23 (11%)
Företagsledning och organisation	15 (18%)	35 (17%)
Handelsrätt	9 (11%)	10 (5%)
Företagsgeografi	1 (1%)	2 (1%)
Nationalekonomi	1 (1%)	1 (0,5%)
Ekonomisk politologi		3 (1,5%)
Informationsbehandling		2 (1%)
Statistik		
Har ej valt huvudämne	7 (8%)	51 (25%)
	totalt 84 (100%)	totalt 205 (100%)

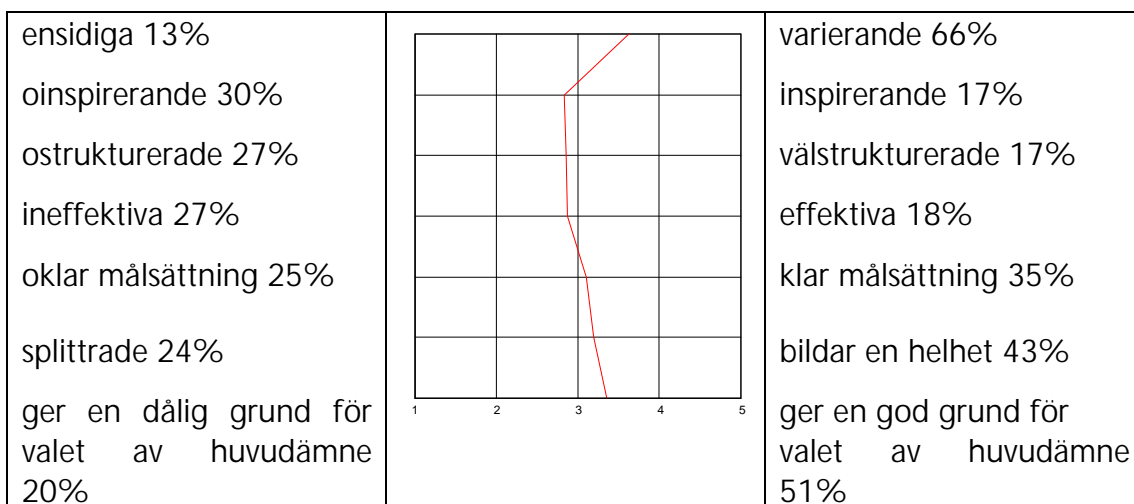
De svarande har avlagt i medeltal 68 studieveckor. Kvinnorna har avlagt i medeltal 73 studieveckor och männen 64 studieveckor. Standardavvikelsen för kvinnorna är större (21,48) än för männen (15,49), vilket innebär att männen är en mer homogen grupp än kvinnorna beträffande studieprestationer. Bland männen har fyra inte besvarat frågan om hur många studieveckor de presterat. Majoriteten eller 63% av respondenterna svarade att de valt Hanken som studieplats p.g.a. intresset för ekonomi och att det var ett naturligt val för dem. Lite över en tredjedel (35%) valde Hanken efter att först ha studerat någon annanstans. 34% svarade att de var osäkra på vad de ville studera, men att ekonomi verkade som ett bra alternativ. 15 % av de svarande valde Hanken som studieplats efter familjemedlemmars rekommendation. Endast 8% valde Hanken för att de inte fick den studieplats de ville ha. Det här visar alltså att av de som sökte till Hanken 1995 hade majoriteten Hanken som första alternativ. Endast 3% svarade att de valde Hanken för att deras kompisar också gjorde det. Den här frågan hade slutna svarsalternativ, vilket naturligtvis styrde respondenternas sätt att svara. Det är möjligt att man hade fått andra resultat om frågan t.ex. hade varit öppen.

Av tredjeårets studerande upplever nästan hälften (46%) att de lyckats bra med sina studier och motiverar det med att studierna har gått enligt planerna. De har klarat alla kurser, men vitsorden är inte de bästa. De studerande definierar "att lyckas med sina studier" enligt resultaten, dvs. antalet studieveckor som de presterat och vitsorden de erhållit för kurserna. Ingen av de svarande har reflekterat över kvaliteten på sin kunskap eller vad de upplever att de lärt sig. Ur de här svaren framgår alltså att de studerandes upplevelse av att lyckas grundar sig på yttre motiv, som prestationer och studieveckor.

Kvinnorna upplever i större utsträckning än männen att de lyckats med sina studier. Över hälften av kvinnorna (51%) och 44% av männen upplever att de har lyckats bra med sina studier. Det här förklaras genom att kvinnorna har ett högre antal studieveckor än männen och eftersom de studerande definierar "att lyckas" på basis av antalet studieveckor, så upplever kvinnorna att de lyckats bättre med sina studier.

4.2 De allmänna studierna

Av de studerande anser 66% att de allmänna studierna är varierande. Bara lite över en tredjedel (35%) upplever att studierna har en klar målsättning och 51% anser att de ger en god grund för valet av huvudämne. En tredjedel bedömer de allmänna studierna som oinspirerande och nästan lika många tycker att de är ostrukturerade och ineffektiva. En knapp femtedel (17/84) av de svarande anser att de allmänna studierna ger en dålig grund för valet av huvudämne.

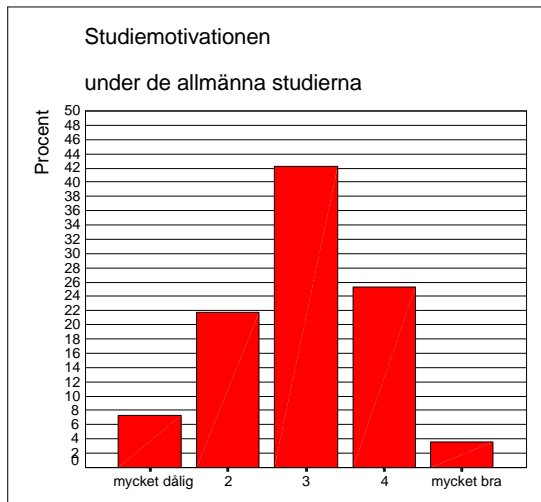

Figur 9. Medeltalsprofil över hur de studerande bedömer de allmänna studierna som helhet. Svaren har analyserats så att om de studerande svarat 1 eller 2, alternativt 4 eller 5 tolkas det som att de håller med om uttrycket.

De studerande upplever att de största skillnaderna mellan allmänna studier och ämnesstudier är att de allmänna studierna är mer ytliga än ämnesstudierna. Vidare anser de studerande att kraven är högre i ämnesstudierna och att de studerande är mer motiverade att läsa ämnesstudier, eftersom man får läsa det man själv är intresserad av. Ämnesstudierna upplevs som mer meningsfulla och mindre skolaktiga. Det upplevdes som negativt att man i de allmänna studierna måste följa ett schema, där det inte fanns någon valfrihet. De studerande anser också att ämnesstudierna är bättre planerade. Följaktligen kunde studiemotivationen höjas hos de studerande om de hade större valmöjligheter under de allmänna studierna. Man kunde tänka sig ett system där de studerande bör läsa ett visst antal studieveckor grundstudier, men där de själva får välja hur de byggs upp. Som det är nu väljer de studerande huvudämne på basis av en enda kurs i ämnet. Man kunde tänka sig att det i de allmänna studierna skulle ingå ett visst antal obligatoriska kurser i vissa ämnen, men att det skulle finnas en möjlighet att redan under det första studieåret välja flera av dessa kurser. Kort sagt, kursutbudet för de allmänna studierna skulle vara bredare.

4.3 Studiemotivation

Nästan hälften (42%) av de studerande bedömer överlag sin studiemotivation under de allmänna studierna som medelmåttig. En knapp tredjedel (29%) bedömer sin studiemotivation som mycket bra och lika många bedömer motivationen som dålig eller mycket dålig. De som svarat att deras studiemotivation var dålig uppger att det var tråkigt att läsa lite om allting, att det var ointressant och att de inte visste om de studerade på rätt plats. Någon tyckte att dagarna var alldeles för långa och att det blev för mycket information på en gång. En annan tyckte att studierna var för ytliga för att man skulle ha kunnat skapa sig en helhetsbild och några tyckte att man kommer för lätt undan i de allmänna studierna.

Figur 10. Graf över hur tredje årets studerande bedömer sin studiemotivation under de allmänna studierna.

De som ansåg sin studiemotivation vara medelmåttig motiverade detta med att tre terminer är för lång tid för de allmänna studierna och att det var tråkigt att läsa sådant som man inte alls var intresserad av. En studerande upplevde lärarnas motivation som mycket dålig i vissa kurser. De studerande som hade en examen på institutnivå från tidigare ansåg att de inte fick tillräckligt med studieveckor till godo och att de var tvugna att läsa sådant som de redan kunde. Studerande med hög eller mycket hög studiemotivation ansåg att kurserna var intressanta och att det var roligt att lära sig grunderna i ekonomi. Många av dessa nämnde också att miljön och studiekompisarna påverkade deras studiemotivation på ett positivt sätt. Några upplevde att de allmänna studierna var meningsfulla och att kurserna hade lämplig svårighetsnivå.

Bland de studerande som var 23 år eller äldre, vilket utgör 50% av alla, bedömde en tredjedel sin studiemotivation under de allmänna studierna som mycket bra. Av de yngre studerande (födda 1975 och 1976) bedömde endast en fjärdedel sin studiemotivation som mycket bra. Det här kan bero på att de som söker till Hanken genast efter studentexamen kanske inte är så säkra på sitt val, medan de som är lite äldre och kanske har en examen på institutnivå vet vad de vill studera och är mer motiverade.

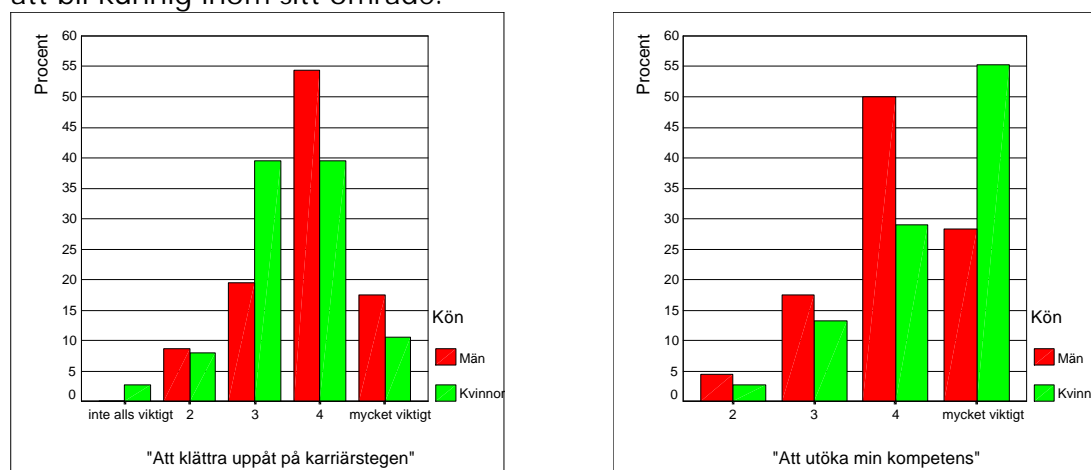
De studerande upplevde det som motiverande att under de allmänna studierna få en inblick i de olika ämnena. Många ansåg att det mest motiverande var att räkna studieveckor och få de allmänna studierna avklarade. Några ansåg att ingenting var motiverande i de allmänna studierna. De flesta ville bara få de allmänna studierna avklarade så att de kunde koncentrera sig på det de ville läsa. Det här tyder på att de flesta studerande styrs av yttre motivation under de allmänna studierna. En av de mest betydande faktorerna beträffande studiemotivationen hos dagens studerande är att snabbt bli klar med sina studier, enligt Lempinen (1997, 73). De tillfrågade fokuserar på studieprestationerna i form av studieveckor, inte på innehållet. Några studerande motiverades dock av inre motiv. De nämnde att arbetsmetoderna och övningarna var motiverande och att vissa lärare bryr sig om att de studerande verkligen lär sig.

Över två tredjedelar av de svarande (70%) anser att det som påverkade inlärningen och studiemotivation mest under de allmänna studierna var att de blev intresserade av ett visst ämne. Ytterligare motivationsfaktorer är att studierna upplevdes som meningsfulla samt kontakten till studiekompisarna. Av de studerande anser 42% att feed-backen på studieprestationerna inte hade någon inverkan på deras studiemotivation, eventuellt på grund av att feed-back saknades? Andra faktorer som påverkade de studerandes motivation var institutionens stöd, framtidsutsikterna och att man har chans att åka som utbytesstudent när man har avklarad de allmänna studierna.

Vad är målet med studierna ?

Den största skillnaden mellan män och kvinnor finns i prioriterandet av karriär. Av männen anser 71% att det är mycket viktigt att klättra uppåt på karriärstegen, medan hälften av kvinnorna är av samma åsikt. Hög social status är ett viktigare mål för män (41%) än för kvinnor (32%). För kvinnorna (84%) är det lite viktigare att utöka sin kompetens än för männen (78%). Att i framtiden få ett jobb med intressanta och omväxlande uppgifter är det viktigaste målet för 93% av kvinnorna och 95% av männen.

Endast 6% av männen och 10% av kvinnorna tycker att det är ett viktigt eller mycket viktigt att fortsätta med postgraduala studier. Det är ungefär lika viktigt för både kvinnor och män att i framtiden lyfta hög lön. 56% av männen och 52% av kvinnorna håller med om uttrycket. Att få en ansett jobb eller en ansedd tjänst är också ungefär lika viktiga mål för både kvinnor och män. 65% av kvinnorna håller med om uttrycket och 62% av männen. Att få jobba med intressanta människor är lika viktigt för både män och kvinnor. Majoriteten av männen (91%) och kvinnorna (87%) anser att det är viktigt eller mycket viktigt att bli kunnig inom sitt område.

Figur 11. Grafer över hur viktiga vissa mål är för kvinnor och män. Frågan löd: "Hur viktiga är följande mål för Dina studier ?" 1 betydde inte alls viktigt och 5 betydde mycket viktigt. Om de studerande svarat 1 eller 2, alternativt 4 eller 5 tolkas det som att de håller med om uttrycket.

Motivationsskalor

Inre målorientering innebär att de studerande är intresserade av och vill lära sig om ämnet. Dessa studerande väljer svåra uppgifter även om det inte nödvändigtvis garanterar goda vitsord. De gillar krävande kursarbete, som väcker deras intresse. Inre målorientering förknippas med inre motivation. (Nyberg, 1990)

Yttre målorientering innebär att de studerandes huvudsakliga mål är att få goda vitsord. De förderar enkelt och känt kursmaterial, så att de kan få goda vitsord och för att få ett bra arbete i framtiden. Yttre målorientering kan förknippas med yttre motivation. (a.a)

Ämnesuppskattning innebär de studerandes upplevelser av att kursen eller ämnet är intressant, betydelsefullt och nyttigt. De studerande anser att det är viktigt att förstå kursinnehållet. De tror att de har nytta av det de lär sig. (a.a)

Med *självupplevd kompetens* avses den studerandes uppfattning om sin förmåga att kunna skriva, att studera och lära sig jämfört med andra studerande i gruppen. Det handlar om individens förväntan att uppnå värdefulla resultat genom egna ansträngningar. (a.a)

Inre eller yttre motivation ?

Majoriteten av dem som svarat på frågeformuläret föredrar kursarbete som väcker deras intresse, även om kursarbetet är svårt. Det här tyder på inre motivation, dvs. att de studerande är intresserade av själva ämnet och inte bara av studieveckorna. Ungefär lika många (83%) anser att det är kunskaper och färdigheter som är avgörande för att de skall få ett bra arbete i framtiden. Ungefär en femtedel (19%) anser att det är goda vitsord som är avgörande för att de skall få ett bra arbete i framtiden. Knappt hälften (47%) av de svarande väljer uppgifter som är svåra även om de inte garanterar goda vitsord (50% av kvinnorna och 42% av männen). Ungefär var fjärde uppger att de undviker svåra uppgifter som inte garanterar dem bra vitsord. Lite under en femtedel (18%) uppger att deras huvudmål i de allmänna studierna var att få goda vitsord (19% av kvinnorna och 17% av männen). Över hälften (56%) anser att det inte var deras huvudmål.

Av de studerande tror 74% att de kommer att ha nytta av det de lärt sig i de allmänna studierna. Hälften av de studerande upplevde att det var viktigt för dem att förstå innehållet i de allmänna studierna, medan en femtedel inte prioriterade detta. Kvinnorna ansåg i större utsträckning än männen att det var viktigt för dem att förstå innehållet. Detta innebär att kvinnorna i större utsträckning än männen använder sig av metakognition i inläringen.

Männen är mer övertygade om sin kompetens än kvinnorna. Av kvinnorna upplever 31% och av männen upplever 47% att de klarar sig bra jämfört med

andra studerande på sin årskurs. Männerna uppskattar i större utsträckning än kvinnorna sin förmåga att studera som bra jämfört med andra studerande på sin årskurs. Upplevelsen av den egna kompetensen är betydande med tanke på studiemotivationen. Om en studerande har dålig självupplevd kompetens är ansträngningen och uthålligheten sämre än hos en studerande med hög självupplevd kompetens. Tre fjärdedelar av de studerande tror att de kan klara av också mycket svåra uppgifter. Hälften av de svarande tror att de har bra förmåga att studera och lära sig jämfört med andra studerande på sin årskurs. Sju av tio tror att de klarar sig riktigt bra jämfört med andra studerande på sin årskurs.

Fråga 25. Det var mycket viktigt för mig att förstå innehållet i de allmänna studierna.		
stämmer mycket bra		
alla	män	kvinnor
50%	40%	61%

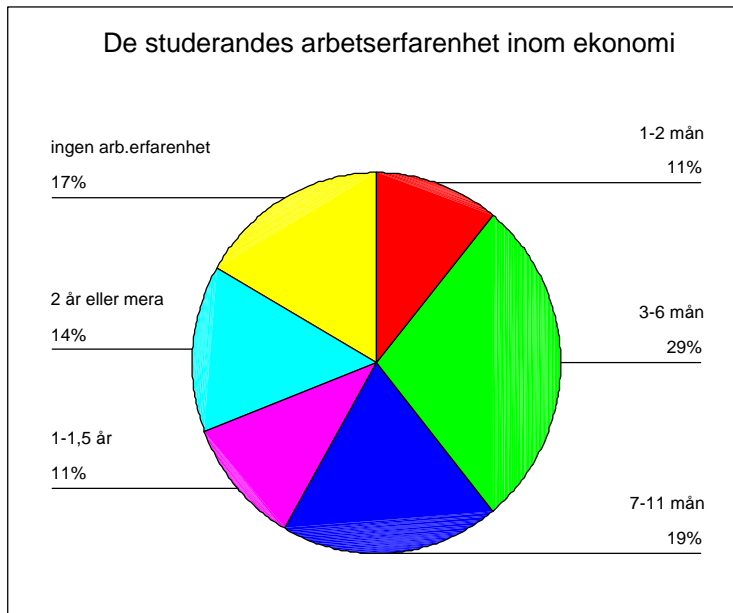
Fråga 26. Jämfört med andra studerande på min årskurs tror jag att jag klarar mig bra		
stämmer mycket bra		
alla	män	kvinnor
70%	47%	31%

Fråga 28. Jag tror att jag kan klara också mycket svåra uppgifter		
stämmer mycket bra		
alla	män	kvinnor
76%	81%	72%

Figur 12. Tabeller över hur de studerande svarat på frågorna 25, 26 och 28.

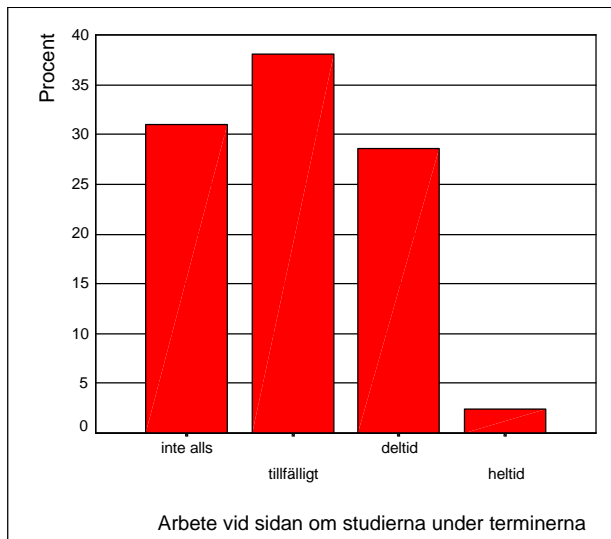
Arbete vid sidan om studierna

Nästan hälften av de studerande (47%) har 3-11 månader arbetserfarenhet inom områden som anknyter till studierna i ekonomi. Frågan var formulerad på ett sätt som gjorde att de studerande själva fick bedöma om deras arbetsuppgifter anknyter till studierna. En fjärdedel av de svarande har 1-2 års arbetserfarenhet eller mera. Lite under en tredjedel (28%) har 1-2 månader eller ingen arbetserfarenhet alls.

Figur 3. Graf över de studerandes arbetserfarenhet inom områden som anknyter till studierna i ekonomi

En stor del eller 69% av de svarande arbetar vid sidan om studierna (tillfälligt, deltid eller heltid) och en tredjedel förvärvsarbetar inte alls under terminerna. De flesta av dem som jobbar arbetar tillfälligt (38%) och en knapp tredjedel (29%) arbetar deltid. Endast 2% arbetar heltid.

Figur 4. Graf över hur mycket de studerande arbetar vid sidan om studierna under terminerna.

24 av 58 studerande (42%) som arbetar vid sidan om studierna under terminerna upplever att arbetet höjer studiemotivationen på olika sätt. De flesta anser att arbetet sporrar dem i studierna, eftersom de inser att de inte vill jobba för evigt som t.ex. försäljare. Många anser också att de märker att de har nytta av studierna i arbetet och att det är motiverande att kunna koppla ihop teori och praktik. Några upplever att arbetet höjer studiemotivationen, eftersom de uppmärksammas på vad de borde lära sig för att kunna lösa problem som uppkommer på arbetsplatsen.

En tredjedel av dem som arbetar vid sidan om studierna under terminerna upplever att arbetet fördröjer studierna. Det blir svårare att planera studierna och tenterandet störs av arbetet. En tredjedel av de studerande som arbetar vid sidan om studierna under terminerna upplever att arbetet både höjer deras studiemotivation och fördröjer studierna.

Endast 8% (5 av 58) upplever att arbetet är mer motiverande än studierna. De som anser sitt arbete mer motiverande förklarar det med att arbetet är mer kreativt och de ser resultat i sitt arbete. Av de studerande anser 14% att arbetet påverkar deras studier på annat sätt. De uppger att arbetet gör att de har mindre tid att läsa och att de då har större risk att bli underkända i tentamen. De flesta tycker ändå att arbetet ger dem nya erfarenheter och att de genom arbetet bättre vet vad de vill läsa och vad de vill göra i framtiden. Många kommenterade också det ekonomiska stöd som arbetet vid sidan om studierna innebär.

En fjärdedel av de svarande (14 studerande av 56) anser att de har mycket nytta av de allmänna studierna i sitt arbete. 37% upplever att de inte har någon nytta alls. Det framgår dock inte ur materialet vilken sorts arbetsuppgifter de studerande arbetar med vid sidan om studierna.

4.4 Inlärningsstrategier och studievanor

Inlärningsstrategier är olika metoder och tillvägagångssätt som tillämpas vid inläring. *Mekanisk repetition* innebär att man läser utantill begreppsförklaringar och nyckelord som används i kursen. Inför tentamen läser man om och om igen sina kursanteckningar och kurslitteraturen. *Urvalsstrategier* tillämpar man då man koncentrerar sig på det allra viktigaste och understrekar och antecknar det. Man väljer selektivt ut det viktigaste av vad läraren säger och skriver inte ned allt. Då man använder *bearbetningsstrategier* strävar man efter att förstå helheten och gör upp figurer för att underlätta förståelsen av materialet. *Metakognition* innebär att man fokuserar på helheten och det viktigaste. Då man läser lägger man vikt vid förståelse och går tillbaka till det som eventuellt blivit oklart. *Kritiskt tänkande* karakteriseras av att man försöker bilda sig en egen uppfattning om ämnet. Man ifrågasätter och söker stöd för påståenden. *Självständigt tänkande* innebär att utveckla egna idéer om det man lär sig och att presentera egna idéer också i tentamenssvar. (Nyberg, 1990)

Hurdan studieteknik tillämpar de studerande ?

En knapp femtedel (17%) anser att det bästa sättet att förbereda sig inför en tentamen är att läsa tidigare tentamensfrågor och lära sig svaren utantill. Över hälften av de studerande (55%) läser nyckelord utantill för att komma ihåg viktiga begrepp inför tentamen. Över hälften (58%) har svårt att göra anteckningar om undervisningen inte är klar och tydlig.

Kvinnorna använder metakognition som inlärningsstrategi i större utsträckning än männen. Hela 78% försöker knyta kursmaterialet till sådant som de redan kan, vilket visar på att över hälften använder bearbetningsstrategier i inläringssituationen. Över två tredjedelar av de studerande försöker se samband mellan kurser när det är möjligt. 82% av de studerande (89% av kvinnorna och 75% av männen) går tillbaka till sådant som verkar rörigt i stoffet och försöker

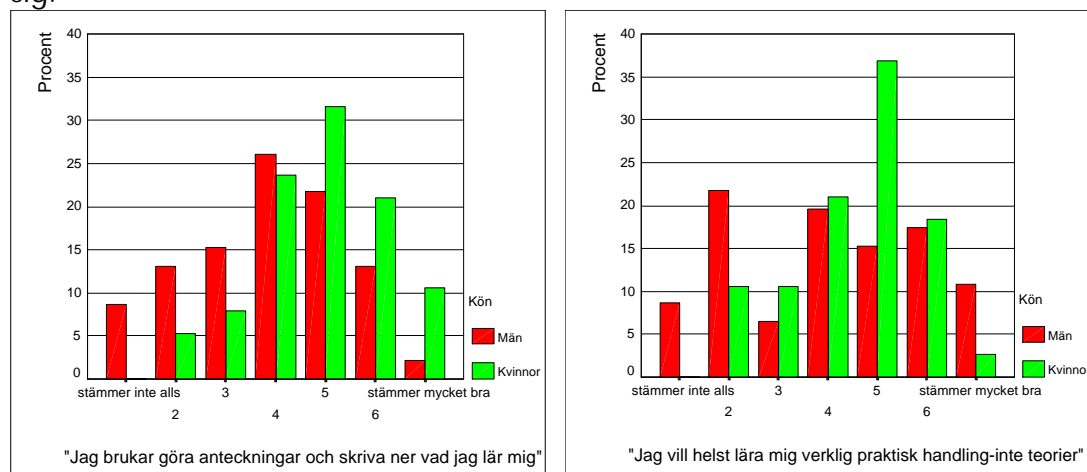
förstå det. De flesta skummar igenom nytt material innan de läser det. Över hälften av de svarande (53%) ställer sig frågor för att se om de förstått det de läst. De flesta tänker på helheten då de gör uppgifter och beslutar vad de borde lära sig i stället för att bara läsa igenom innehållet.

Man kan konstatera att männen i en aningen högre grad än kvinnorna tillämpar kritiskt tänkande i inlärningssituationen. Över en tredjedel av de studerande försöker avgöra om det finns stöd för nya saker som tas upp i undervisningen. Något över hälften av de studerande försöker utforma sin egen uppfattning om de flesta ämnen i stället för att bara lita på lärarens idéer.

80% av både kvinnorna och männen försöker bygga upp en helhetsuppfattning om innehållet i kurserna och tillämpar således självständigt tänkande som inlärningsstrategi. Tre fjärdedelar av de studerande anser att det bästa sättet att förbereda sig inför en tentamen är att själv fundera ut vad som är väsentligt och försöka förstå det.

De studerandes studievanor

Drygt tre fjärdedelar av de studerande tycker att det är viktigt att de får tänka efter noga och logiskt då de lär sig. Endast 10% är av annan åsikt. 73% av de studerande lär sig bäst genom praktiska övningar (77% av männen och 66% av kvinnorna). Hälften av de svarande brukar göra anteckningar och skriva ner vad de lär sig. 63% av kvinnorna tillämpar den här strategin, men endast 37% av männen. Hälften av respondenterna vill helst lära sig verklig praktisk handling - inte teorier. Över hälften av kvinnorna (58%) och 43% av männen håller med om påståendet. Ur dessa svar framgår alltså att männen lär sig bättre genom praktiska övningar och att kvinnorna oftare antecknar och skriver ner vad de lär sig.

Figur 13. Grafer över männens och kvinnornas studievanor.

4.5 Hanken som studiemiljö

Hälften av de svarande upplever att de är ganska säkra på att Hanken är deras rätta studieplats. Dessa studerande är intresserade av sitt huvudämne och trivs med studierna, studieplatsen och människorna. Ytterligare en tredjedel (32%) upplever att de definitivt studerar rätt ämne och i rätt högskola. Dessa anser att kurserna är intressanta, stoffet är inspirerande och att institutionerna har kunnat presentera vad de bjuder för ämnen. Dessa 32% består mestadels av studerande som läser finansiering och investering, företagsledning och organisation, marknadsföring samt redovisning som huvudämne. Av de sju svarande, som inte valt huvudämne (totalt 51) anser tre att Hanken definitivt är deras rätta studieplats. Dock vet 14 % av de studerande inte om Hanken är deras rätta studieplats. Av dessa tolv studerande har två ännu inte valt huvudämne. Några av dessa tolv uppger att det var svårt att välja huvudämne, att vissa ämnen är bra men andra helt onödiga och att de inte har lärt sig någonting på två år. Dessa 12 studerande utgör en riskgrupp, som kanske avbryter sina studier, eftersom de ännu på tredje årskursen upplever att de inte vet om de valt rätt studieinriktning. Ytterligare 3,6 % upplever att de är ganska eller mycket osäkra på om Hanken är den rätta studieplatsen. Således upplever totalt 15 studerande eller nästan en femtedel (18%) att de inte vet eller att de är osäkra på om de valt rätt studieinriktning.

Fråga 15. Upplever Du efter de allmänna studierna att Hanken är Din rätta studieplats?

ja, definitivt	jag är ganska säker	vet ej	jag är ganska osäker	jag är mycket osäker
32,1%	50%	14,3%	1,2%	2,4%

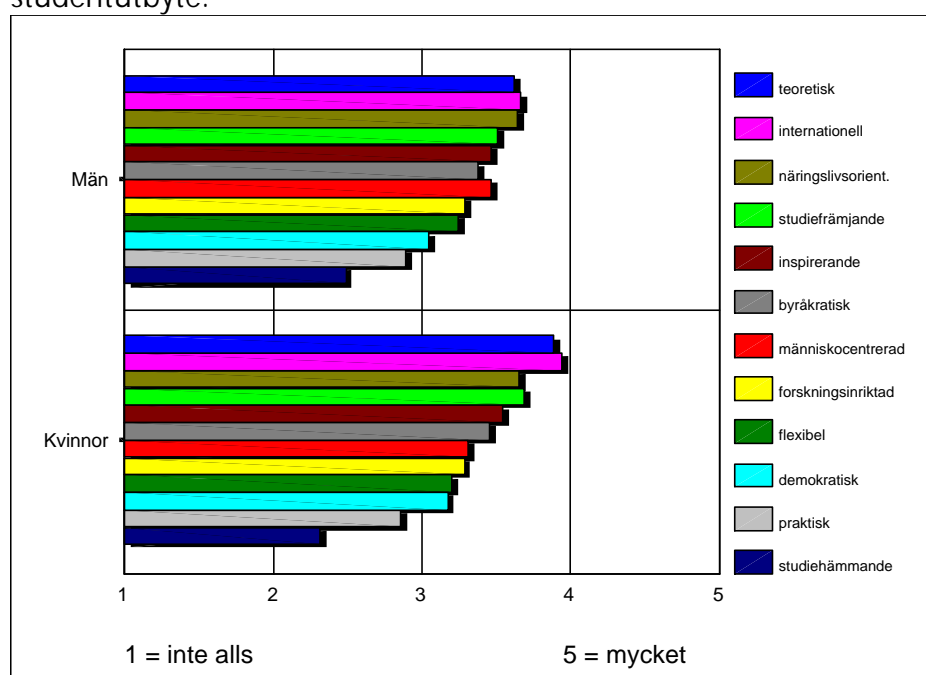
80 studerande av 84 har svarat på frågan om studierna på Hanken har motsvarat deras förväntningar. Av dem uppger 69 (86%) att studierna har motsvarat deras förväntningar. Av dessa motiverar sex studerande sitt svar med att de har fått en bred kunskapsbas och att undervisningen i viss mån har överträffat förväntningarna. Studerande tycker att kurserna och övningarna är givande och att ämnena är intressanta. 11 studerande (14%) upplever att studierna inte har motsvarat deras förväntningar. Av dessa 11 studerande har 9% ännu inte valt huvudämne. En tredjedel läser redovisning som huvudämne och lika många läser marknadsföring som huvudämne. En handfull studerande anser att det beror på att grundkurserna kräver för lite av de studerande och att de tre första terminerna går framåt för trögt och för skolaktigt.

Beträffande rådgivning gällande studieärenden under de allmänna studierna, anser de studerande att de får den bästa rådgivningen av andra studerande och av lärare. De anser att de inte får så bra rådgivning av tutorerna och från studiebyrån. Uppfattningen om den bästa rådgivningen är förstås väldigt individuell. En viss försiktighet bör dock iaktas när man tolkar dessa svar

eftersom uppfattningarna beror på vilken tutorgrupp de studerande hört till och vart de själva vill och brukar vända sig med sina frågor om studierna.

Inlärningsmiljön

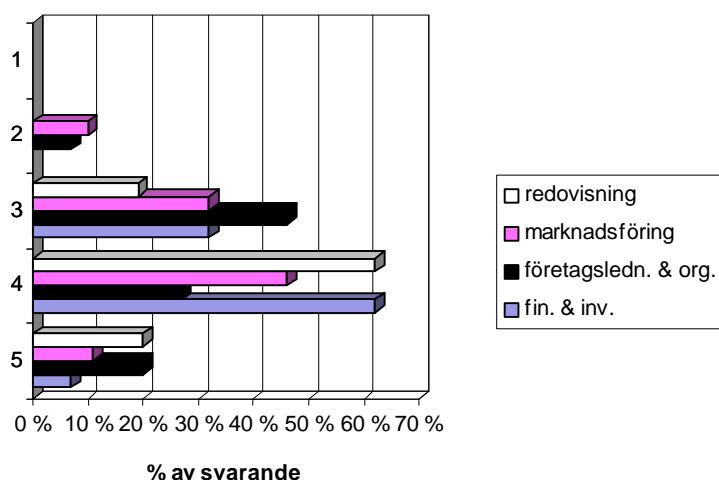
Hur man upplever Hanken som inlärningsmiljö varierar både enligt kön och huvudämne. Kvinnorna upplever att Hanken är mer teoretisk medan männen upplever att Hanken är mer människocentrerad. Kvinnorna upplever också i högre grad än männen att deras studieplats är internationell och studiefrämjande. Det kan bero på att kvinnorna reflekterar mera över sina studier och tar reda på olika studiemöjligheter. Kvinnor tar kanske lättare kontakt med utbytesstudenter och åker i större utsträckning själva utomlands på studentutbyte.

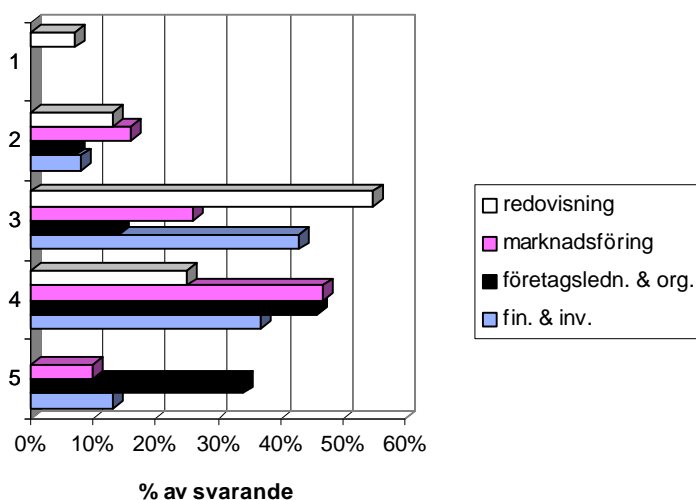
Figur 5. Upplevelsen av Hanken som inlärningsmiljö enligt män och kvinnor

De studerandes upplevelser av Hanken som inlärningsmiljö varierar också huvudämnesvis. Det framgår tydligt att institutionen och huvudämnet styr inlärningssituationen och studerandes uppfattning om Hanken som inlärningsmiljö. De som läser redovisning som huvudämne anser att Hanken är mest teoretisk, medan de som har företagsledning och organisation som huvudämne anser att Hanken är minst teoretisk. Det här visar att ämnets art präglar uppfattningen om inlärningsmiljön. De svarande som läser marknadsföring som huvudämne anser att Hanken som inlärningsmiljö är mest forskningsinriktad, medan de som läser finansiering och investering som huvudämne anser att Hanken är minst forskningsinriktad bland de institutioner som fanns representerade bland de svarande. De studerandes uppfattning om forskningsinriktningen beror förstås på hur mycket lärarna lyfter fram sin forskning i undervisningen och hur mycket av kursernas innehåll som anknyter till aktuell forskning. De som läser företagsledning och organisation anser att

Hanken är mest näringslivsorienterad, medan de som läser redovisning anser att Hanken är minst näringslivsorienterad. Här beror det igen på hur undervisningen är upplagd på respektive institution. Vid vissa institutioner engagerar man i större utsträckning t.ex. gästföreläsare från näringslivet.

Figur 6. Upplevelsen av hur teoretisk Hanken är som inlärningsmiljö enligt de svarande per huvudämne. Ur grafen kan man tyda att de som har redovisning som huvudämne i större utsträckning än andra huvudämnesstudierande upplever att Hanken är mer teoretisk som inlärningsmiljö. Majoriteten av "redovisarna" har svarat 4 eller 5.

Figur 7. Upplevelsen av hur näringslivsorienterad Hanken är som inlärningsmiljö enligt studerande per huvudämne. De som läser företagsledning och organisation som huvudämne upplever att Hanken är mycket näringslivsorienterad och svarade 4 eller 5.

Överlag upplever de studerande att Hanken som inlärningsmiljö är internationell, näringslivsorienterad och studiefrämjande. Lägsta noteringarna fick högskolan för att vara studiehämmande, praktisk och demokratisk. Att de studerande inte upplever att Hanken som inlärningsmiljö är demokratisk, kan bero på att de inte är intresserade av att påverka sin situation som studerande, eller att de upplever att deras möjlighet att påverka är liten.

Positivt och negativt i de allmänna studierna enligt tredje årets studerande:	
POSITIVT	NEGATIVT
ger en god grund för valet av huvudämne	för skolaktiga, man måste följa ett schema
har en klar målsättning	de går långsamt och trögt framåt
varierande	tre terminer är för lång tid
bildar en helhet	oinspirerande
bra undervisning och arbetsmetoder	ostrukturerade
väcker intresse för huvudämnet	ineffektiva
studierna är meningsfulla	lärarnas motivation var dålig i vissa kurser
kontakten till studiekompisar	ingen feed-back på studieprestationer
	kräver för lite av de studerande

Studiemotivation

En av de viktigaste förutsättningarna för inlärning är att studiemotivationen utvecklas och upprätthålls. För att den studerande skall uppleva förståelse och framgång i inlärningen borde han eller hon ha vilja och förmåga att förbinda sig till uppgiften. En ofta förbisedd fråga är: Var föds den studerandes motivationella grund att vara en aktiv handlare, som tolkar situationen och konstruerar mål? (Järvelä & Niemivirta, 1997)

Merparten av de studerande är intresserade av det de studerar och väljer också uppgifter som väcker deras intresse även om uppgifterna är svåra. De upplever att uppgifterna har ett nyttovärde och att det är kunskaperna och färdigheterna som är avgörande för ett bra arbete i framtiden. Endast en femtedel upplever att det är goda vitsord som är avgörande. Den här studien visar att de studerande definierar begreppet att lyckas med sina studier enligt studieprestationer, dvs. ett högt antal studieveckor innebär enligt de svarande, att man lyckats bra med sina studier. Ändå inser de senare i sina studier (under ämnesstudierna) att det är kunskaperna som räknas om man tänker långsiktigt. Det förefaller som om de studerande fokuserar på antalet studieveckor i början av sina studier, eftersom de är vana vid att studieprestationerna mäts i siffror. Majoriteten kommer, som tidigare konstaterats, direkt från gymnasiet till Hanken. Senare i studierna märker de studerande att det är kunskaperna och färdigheterna som väger mer än betygssättningen. Detta framgår ur de öppna frågornas svar.

Det finns en klar polarisering bland de studerande. Hälften motiveras av inre faktorer i de allmänna studierna (arbetsmetoder och att få bekanta sig med nya ämnen). Hälften motiveras av yttre faktorer, som att räkna studieveckor och se hur de allmänna studierna minskar, så att de fort får koncentrera sig på det de vill läsa.

Inlärningsstrategier

Lite under en femtedel ansåg att det bästa sättet att förbereda sig inför en tentamen är att läsa tidigare tentamensfrågor och lära sig svaren utantill, dvs. de förbereder sig på ett strategiskt sätt inför tentamen. Det är möjligt att det i verkligheten är fler som tillämpar den här strategin, men eftersom frågan var ställd rätt rakt, så vet man inte hur det exakt är i verkligheten. Hur är det möjligt för de studerande att använda sig av en sådan här strategi? Tentamen kunde utformas så att inga standard svar kan tillämpas, utan att tentamen skulle förutsätta individuell problemlösning.

Majoriteten av de studerande tillämpar bearbetningsstrategier i inläringen. Det innebär att de strävar efter att föga ny kunskap till tidigare kunskap och att de försöker se samband mellan olika kurser. Kvinnorna använder sig av metakognition i större utsträckning än männen. Det betyder att de planerar och inriktar sitt läsande och tänker mer på helheten. Männen tillämpar kritiskt tänkande i högre grad än kvinnorna i inläringen. Kritiskt tänkande innefattar att de studerande försöker utforma sin egen uppfattning om ämnet. De ifrågasätter och försöker avgöra om det finns stöd för t.ex. ett påstående eller en teori och tänker ut möjliga lösningar till problem och prövar dem.

Ungefär hälften av de studerande lär sig bäst genom praktiska övningar och vill helst lära sig verklig praktisk handling framom teorier.

6. DISKUSSION OCH SLUTSATSER

Yt- eller djupinriktning

Huruvida de studerandes inläring är ytrinriktad eller djupinriktad mättes inte uttryckligen i denna undersökning. Användningen av inlärningsstrategier visar ändå att strategier som kännetecknar djupinriktning är rätt vanliga bland tredjeårets studerande. Mekanisk repetition som leder till ytinläring används av ungefär en femtedel av de studerande. Majoriteten av de studerande använder metakognition, självständigt och kritiskt tänkande som inlärningsstrategi och de stöder djupinläring.

Vilket stöd får den teoretiska referensramen?

Forskningsresultaten får stöd i Maslows teori genom att de studerande upplever att studiekamraterna utgjorde en motivationsfaktor i de allmänna studierna. De studerande kommenterade att de upplevde att det var motiverande att ha vänner att studera med och en egen grupp att höra till under de allmänna studierna. Det här stöder kontakt- och gemenskapsbehovet i Maslows teori, samt även Spitzers tankar om motivationens delfaktorer. Resultaten från den

sista frågan i enkäten visar att de studerande också har behov på de högre nivåerna, dvs. behov av status och behov av självförverkligande.

Banduras själv effektivitetsteori får stöd eftersom det existerar ett signifikant samband mellan hög självupplevd kompetens och inre målorientering (inre motivation). De flesta variabler får en korrelationskoefficient mellan 0,395 och 0,656 där p-värdet är 0,002 eller 0,000, vilket betyder att sambandet är signifikant på 1%:s nivå. Det här stöder även Pintrichs och McKeachies teori, enligt vilken studerande som förväntar sig framgång i en uppgift engagerar sig mera i uppgiften än studerande med låg förväntan på framgång.

Förslag till fortsatt forskning

I följande skede av undersökningen kommer jag, för att garantera objektiviteten, att använda ett annat instrument, där frågorna inte är lika rakt ställda. Som formuläret nu är utformat är det i relativt hög grad subjektivt, vilket innebär en risk när det gäller att dra hållbara slutsatser av svaren. Ett alternativ är att använda MSLO instrumentet i sin helhet och då den senaste versionen som publicerades i början av 1997. Denna undersökning är huvudsakligen kvantitativ med vissa kvalitativa frågor. De svarande hade en möjlighet att med egna formuleringar besvara vissa frågor, vilket gav en mer tillförlitlig bild av de studerandes uppfattningar om de allmänna studierna.

Följande skede av undersökningen kommer att utvecklas till en pro-gradu avhandling vid pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet. Det är också ett beaktansvärt alternativ att utföra kvalitativa djupintervjuer. Den här datainsamlingsmetoden försvaras med att motivation är ett beteende som inte är synligt och därför inte direkt är mätbart. Följaktligen torde intervjuer vara ett mer lämpligt sätt att ta reda på upplevelser och uppfattningar hos studerande under de tre första terminerna i deras studier. Den kvalitativa metoden strävar till en holistisk, helhetsbetonad syn på forskningsobjektet. Svarsprocenten blir inte då heller ett lika stort problem som vid enkätundersökning. Vidare kunde man tänka sig att välja ut två extremgrupper och jämföra dem med varandra. De kunde vara t.ex. studerande med mycket låga studieprestationer och studerande med mycket höga prestationer. I följande skede har jag för avsikt att jämföra med tidigare forskningsresultat på området av Nyberg, Pintrich, Weinstein och Nurmi.

Inläring och studiemotivation - konklusioner

Avsikten med den här undersökningen var att undersöka de studerandes studiemotivation och inlärningsstrategier i de allmänna studierna i syfte att öka högskolans självkänedom.

Undervisningen påverkar inläringen på många olika sätt. Lärarens sätt att undervisa och lärarens motivation inverkar på de studerandes inläring och studiemotivation. I den här studien har man dock fokuserat endast på de studerandes uppfattningar och granskat fenomenet endast ur deras synvinkel. Om läraren vill gynna förståelsen av innehållet, samt självständigt och kritiskt tänkande torde dessa faktorer ta sig uttryck i undervisningen. Lärarens kunskapssyn och människosyn påverkar också studenternas inläring. Om läraren ser de studerande som passiva individer som tar emot den kunskap som förmedlas utan att ifrågasätta den, blir också de studerandes inläring en mekanisk reproduktion.

Om läraren vill betona förståelse i inlärningsituationen bör han/hon också tänka på tentamensfrågornas utformning. Frågorna borde utformas på ett sätt som gör att de inte mäter enbart kunskapen utan också förmågan att tillämpa kunskapen.

Undersökningen visar att en betydande del av de studerande motiveras av yttre faktorer i de allmänna studierna. De vill snabbt ha dem avklarade och de motiveras av att räkna studieveckor och se hur kurserna minskar. De allmänna studierna bildar den grund som de studerande skall bygga sin senare kunskap på. Utgående från de allmänna studierna skall de studerande välja huvudämne. Därför vore det viktigt att de allmänna studierna är intresseväckande och inspirerande för de studerande. Då de studerande valt huvudämne *utesluter de automatiskt de andra ämnena inom ekonomi* (förutom biämnet). Således består grundkunskaperna i de andra ämnena hos de studerande vanligen av grundkurserna i de allmänna studierna. Om man betraktar bredden i kompetensen hos en färdig ekonom, så är de allmänna studierna alltså av största vikt.

På vilket sätt kunde man ytterligare förbättra de allmänna studierna ?

Reformen beträffande studiernas uppbyggnad, som genomfördes 1995 tog fasta på en bredare examensbas och en mer internationell profil. De allmänna studierna är ofta 2-3 åriga i europeiska handelshögskolor. Innan reformen omfattade de allmänna studierna 20 studieveckor vid Svenska handelshögskolan. Det här systemet hade många nackdelar och det märktes i och med att många ekonomer kom tillbaka till Hanken för att läsa t.ex. redovisning efter att de utexaminerats. I samband med reformen 1995 ville man också betona lärarens roll i undervisningen. Man ville att föreläsarna som undervisar i de allmänna studierna skulle ha lång erfarenhet och en helhetssyn på ekonomi och ekonomiska ämnen. Helhetssynen gör att föreläsaren lättare kan koppla ihop olika ämnen och förklara dess betydelse för de studerande.

För att de allmänna studierna skall upplevas som motiverande av de studerande krävs det att man betonar betydelsen av dem under föreläsningarna och ger exempel på deras användningsområden och hur de hänger ihop med övriga delområden inom ekonomi. Det här kräver ett bra samarbete mellan föreläsarna och institutionerna. Varför inte engagera utexaminerade hankeiter och näringslivsrepresentanter, som i ett tidigt skede kunde belysa vikten av en bred ekonomisk kunskapsbas i syfte att motivera de studerande för de allmänna studierna?

De allmänna studierna kunde vara t.ex. 2 år, för att bilda den bas en ekonomiestuderande behöver för att välja huvudämne och för att erhålla en bredare kunskapsbas inför arbetslivet. Borde de studerande läsa företagsekonomiska och nationalekonomiska ämnen i 2 år för att sedan välja

inriktningalternativ? Det viktigaste är att betona helhetsbilden av hur företagsekonomi fungerar i praktiken i ett företag, vilket kunde göras genom ämnesöverskridande arbets- och inlärningsmetoder redan under de allmänna studierna. Små ointegrerade "snapshots" av de olika ämnena kan leda till en splittrad bild.